

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállal kötelem.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, decz. 27.

Hazafiság és kereskedelem.

Bámulatos hatása van a minden formát lebonyolító pénznek a kereskedelemben. A világ leghatalmasabb nemzeténél a nemzetek megerősödését, anyagi függetlenségét idézi elő, az anyagilag gyengébb népeknél sokszor a nemzet elszegényítésére fordítatik.

De csakis ott, a hol a kereskedő osztály — a tulajdonképeni véredény-rendszere egy nemzet anyagi erejének — részint a nevelés hiányossága, részint tradíciók és tegyük hozzá: a megszokottság conservativismusa miatt nem ismeri a hazafias irányt.

Anglia, Franciaország hatalmát hazafias kereskedelmi szellemének köszönheti. Ott nem ismerik az olyan kereskedőt, a ki az ottani ipari termelés nyakára hasonló ipari cikket importálna. Ott import nyers anyagokban, a gyár ipari üzeméhez szükséges anyagok és élelmiszer fogyasztási cikkekben van, s ez utóbbiban azért, mert e cikkek ott csak nagyon csekély mérvben állítatnak elő. Ipari cikkek exporteurok kezében vannak, kik a minimális belszükséglet fedezésén kívül főleg azon cikkeknek az egész világban való elhelyezését, közvetítését tartják szem előtt.

Boldog nagy államok! boldog nagy nemzetek! hol a kereskedelem a bármi néven nevezhető termeléssel mindig karöltve jár és soha azzal a célzattal, hogy a hazai termelést lenyomja, lenyűgözze!

Mily különbség a mi kereskedelmi irányzatunk s azokéi között. Az angol importál teát, lisztet, szeszes italokat, gyapjút, gyapotot, — főleg nyesterterményeket — mert az nincs neki. S exportálja felsorolhatatlan ipari termékeit, mert azzal a végtelenig rendelkezik.

A mi kereskedelmünk importál búzát, bort, szőlőt, komlót, déli és egyéb gyümölcsöt, azokat a terményeket, a melyekből feleslegünk van s ez importál a hazai termelést a közvetlen fogyasztásból kiszorítja, ezzel árát, valódi forgalmi értékét sokszor az előállítási ár alá szorítja, — és nem tudja vagy nem akarja tudni, hogy a mikor ezzel a nemzet zömét alkotó termelőt szegényíti, tehát az egész nemzet további produktív képességét megakasztja, eljárása hazafiatlan.

És nem ezzel az irányzattal küzd-e az ország egész gazdátársadalma? és nem ez az irányzat oka-e annak, hogy napról-napra szegényedik ez osztály? Mert mit lát abban kereskedő osztályunk zöme, ha ő főleg olasz bort és esetleg román bort importál? Egyszerűen ügyes kereskedelmi fogást, hogy azon sokkal silányabb termények invasiójával a helyi termelést mint teljesen feleslegest tekinti s a termelők által előállított — jelen esetben specialiter bort — venni nem kénytelen.

Ebben a szóban, nem kénytelen, van a bűne az egész felfogásuknak. Ez mutatja, hogy helyes irányu nemzetgazdaságtant nem ismernek, mert akkor tudniok kellene, hogy minden krajczár, mely idegen nemzetek zsebébe vándorol oly

cikkekért, melyek itthon feleslegben kaphatók, — azon idegen nemzetet teszi gazdagabbá — és saját nemzetgazdaságunkat szegényebbé; — hogy minden fillérnek, mely az olasz termelőt a következő évi termeléshez segíti, — a mi termelő osztályunktól vásárolandó terményért itthon kellett volna maradnia és e termelő osztályt következő évi termeléséhez segítenie.

És így áll ez a buza importeuróknál, így a déli gyümölcsöt, szőlőt, a szerb marhát és sertést nyakunkra szállító kereskedőknél.

Sehol a legkisebb érzék a hazafias kereskedelem iránt, mely egyedül képes gazdaggá tenni a nemzetet. Egyedül a gyufa gyártmányokban, forgalomba hozatalánál látunk valami üdvösebb irányt.

Nem akarom ezt elítélni, — de rávall a magyar emberre, hogy oly cikkekben, a melyből egy háztartás évi fogyasztása 3—4 koronát tehet ki, erélyesen megköveteljük a kereskedőtől s annak révén magunk is áldozunk a »magyar iparnak,« — más révén azonban elnézünk, hogy kereskedő világunk 8—12 millió forintot küld ki a Fiumén át importált olasz borokért s vannak vidékei az országnak, a hol 200—300 ezer htl. szám állana rendelkezésére a magyar bor s a termelő eladni nem tudja készletét.

Ez a 12 millió forint óriási summa, ha elgondoljuk, hogy az oly nagy apparátussal működő Magyar Agrár-bank már 4-ik éve nyújt kölcsönöket a telepítésre, s a 4 év alatt összesen nem érte el ez

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJÁ.

A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig.

(Az 1893-iki Péczely-jutalommal kitüntetett pályamű. Írta: Dr. Karácsonyi János, a m. tud. akadémia levelező tagja. Első kötet, Budapest. Kiadja a magyar tudományos akadémia. 1900. Ára 9 korona 8-r. X. + 464 lap.)

Ismerteti: Zsák I. Adolf.

(Befejező közlemény.)

Ily körülmények között lépett közbe akadémiaink, s pályázat hirdetés útján vélte eldönteni a kérdést; s a mint vélte, úgy is lett. A »Szent-István király oklevelei« s a »Szent-Gellért élete« című, a történetírás európai színvonalán álló híres művek szerzője fényesen oldotta meg — ő nyerte el a pályadíjat — feladatát. Azok a jogos várakozások, melyeket a most említett két mű alapján a tudományos világ, s az érdeklődő olvasó közönség Karácsonyi minden munkájához oly méltán fűz, az ismertetés alatt állónál sem szenvednek csorbát, sőt a jövőben megjelenendőket illetőleg fokozódnak.

»Karácsonyi János újabb tudó aink között egyike a legjelesebb elméknek. Nagy és alapos tudás mellett különös adománya van, hogy a legapróbb legrejtettebb részleteket is észre ve-

gye és ezzel néha a leghomályosabb kérdésekre meglepő világosságot árasztson. Alig is van cikke, a melyben ne volna valami, a mit a tudomány kisebb nagyobb vívmányának ne tekinthetne, a mi ismereteinket előbbre ne vinné...« s szavakkal jellemzi egyik legnagyobb történetírónk: Pauler Gyula, Karácsonyi történelmi működését.¹

Hogyan oldotta meg új feladatát a szerző?

E kérdésre csak akkor válaszolhatunk teljességgel, ha e nagybecsű mű utolsó kötete is megjelenik, bár tudományos szempontból az ily természetű, s ily előzményekkel bíró kérdésnél mindig az azzal szemben elfoglalt elvi álláspont az irányadó és döntő, a melyet szerző ki is fejt meglepő rövidség, világosság, szabatoság és erővel műve X lapra terjedő bevezető részében.

A jel és vezérlő melyet a mű homlokán visel: »A hazai családtant csak úgy emelhetjük a tudomány színvonalára, ha kritikát, ha felelősséget hozunk bele.« — vas szigorral s következetességgel van minden egyes során keresztül vize. A rosta, melybe szerző a nemzetségekről szóló eddigi általános és különös véleményeket és akármily vaskos munkákat helyezi, igen nagyszemű; annyira, hogy ha jól körülnézünk, hát alig marad kettő vissza, ezek is félig-meddig kihulló félben.

A bevezetésben, mint mondtuk, kifejti szerző okadatolt álláspontját az oklevelek »de

¹ Századok 1896. Karácsonyi J. dr. »A Honfoglalás és Erdély« cz. műve ismertetésénél.

genere« »de generatione« kifejezéseivel szemben. Mindenekelőtt bebizonyítja, hogy a most említett két kifejezés nem csálhatatlan jele az »ős« nemzetségnek. Ugyanis annak az igazolására, hogy az oklevelek *genusai* csakugyan a 108 nemzetséget jelentik, előbb szükségünk volna a következő tételek biztos megállapítására:

1. hogy a nemzetségek nevei magyar és pogány nevek legyenek,

2. hogy csak azok neveztessenek »de genere« jelzővel is, kik valóban nemesek, azaz valamely »tribus«-hoz tartoztak. És

3. hogy azon férfiak, kikről az egész nemzet elnevezték, mindnyájan legalább is Szent István kora előtt éltek légyen.

Már pedig az idevágó oklevelek igen kevés kivétellel mindezek ellenkezőjét mutatják. Ugyanis.

1. Az oklevelekben említett nemzetségek nevei sokszor kereszténynevek, pl. de genere Johannis, Petri stb.

2. Számosakat az oklevelek de generatione jelzővel írnak, noha nem is voltak nemesek, még csak várjobbágyok sem pl. a Dobra nemzetségéből származottaknak mondott tizenegy bácsi jobbágyot István ifjú király 1265-ben emeli nemességre. (Ugyane nemzet-ségből származtatták tévesen történetíróink a legújabb időkig a megyénkben birtokos és szereplő Fráter családot.)

3. Az oklevelek által felemlített nemzet-ségek névadói, a Csanád, Ajtony és Hont-Pázmányt kivéve alig éltek Szent István előtt,

összeg magasságát, a telepítésre folyósított összeg.

Ha ez az évi 10—12 millió forint az itthon termelt borokért itthon marad — a privat telepítés nem szorul ugyyszólván kölcsönre s ezen összegek idehaza gyümölcsöző kapitálissá válnak.

Ha az utolsó 10 évet veszem alapul — nem hibázom, ha azt mondom, hogy 100 millióra menő összeget kifizetett borkereskedő világunk az olasz termelőknek, s ha a 90-es évek elején volt is importra szükség, ma már abszolút nincs.

Az az import, a mely ma még fenn áll — ez az egészségtelen, ez a hazafiatlan. S ebben az irányban változásnak kell beállni, különben az oly szép lendületet vett bortermelés megáll — majd visszahanyatlak — s a mit a filloxera véssz, a peronospora s oidium nem tudtak megtenni, azt meg fogja tenni a borkereskedelem importáló iránya.

... r s.

Az abrudbányai mandátum.

A Perczel Béni halálával megüresedett abrudbányai kerületben új képviselőválasztás lesz, a harmadik ebben a ciklusban. Az általános választások alkalmával Lukács László pénzügyminisztert választotta meg a kerület, aki azonban az egri mandátumot fogadta el. A pótválasztáson Perczel Béni lett a kerület képviselője. Most azt jelentik, hogy szabadpárti programmal képviselőjelöltnek készül föllépni Boér Béla abrudbányai polgármester, aki a kerületet az 1887—92-iki ciklusban már képviselte.

Szociálista földmivesek kongresszusa.

A szociálista földmivelő munkások és kisgazdák Karácsony első napján tartották meg Hódmezővásárhelyen országos kongresszusokat, melyen Budapestről Grossmann Miksa volt jelen. Ezenkívül Szeged, Czegléd, Szabadka, Makó, Ujvidék, Nyiregyháza, Orvosháza, Mora-

vicza stb. városok 34 egyénnel voltak képviselve. Elnökök Urbán Pál és Szántó Kovács János, az ismert szociálista vezér volt. A program 5 pontból állott, melyhez többen szólottak, végül elfogadták Csizmadia János határozati javaslatát, amelylyel a kongresszus kimondja, hogy kívánatosnak tartják a munkás- és cseléd-törvények eltörlését, a munkás-véd-törvény életbeléptetését, önkormányzatot, a községekben betegsegélyző pénztárak alakítását, a 14 éven aluli gyermekeknek a munkától való fölmentését, iskola-kényszert, a kubikusok ügyének rendezését, a szakmáymunka eltörlését, a lakásviszonyok rendezését, az egyesülési jogot, az aratási rendszer megszüntetését és az általános választói jogot. A gyűlésen, mely readben folyt le, bár erős izgató beszédeket mondtak, mintegy 300-an vettek részt. A hatóságot a főkapitány képviselte nagy számú rendőrséggel és csendőrséggel. A földmivelő munkások követeléseit pontosabban megállapítva a következők:

1. A rabszolgatörvény eltörlése.
2. A jobbágykorból visszamaradt cseléd-törvény eltörlése.
3. Teljes önkormányzat a községekben általános választói jog mellett és a virilista intézmény eltörlése.
4. Munkás-véd-törvények létesítése.
5. Betegsegélyezés és balesetbiztosítás, de nem olyan alapon, mint most Darányi létesítette a munkás segélypénztárt, hanem a munkások önkormányzata alapján.
6. A 14 éven aluli gyermekeknek a munkától való eltöltése.
7. Iskolakényszer az elemi iskolában.
8. A kubikos és vasuti munkások viszonyainak rendezése és az ügynöki rendszer eltörlése. Állami munkaközvetítő létesítése a munkások ellenőrzése mellett.
9. A szakmáymunka eltörlése s helyette a munkások érdekeinek jobban megfelelő nap-számnak behozatala.
10. Rendes munkanap megállapítása és a vasárnapi munkaszünet kiterjesztése a cselédségre is.
11. Az egészségnek és erkölcsnek megfelelő lakásviszonyok létesítése, lakásfelügyelet a munkahelyen.
12. Egyesülési és gyülekezési szabadság.
13. Az aratási vállalkozói rendszer eltörlése.

A szociálizmus a hadseregben.

Feltűnést fog kelteni az a rendelet, a melyet a közös hadügyminiszter a hadseregben folytatott szociálista propaganda ellenében kibocsátott.

A bécsi hadtestparancsnok rendeletéből, amely 1900. december 15-én került a hadügyminiszteri intézkedés folytán a nyilvánosságra.

Uexküll lovassági tábornok hadtestparancsnok 758/I. elnöki szám alatt a következő rendeletet bocsátotta ki:

A birodalmi hadügyminiszterium Reichskriegs miniszterium 5611. elnöki szám alatt kibocsátott rendeletével a következőket rendelte el ma a szociálista s anarkista propagandával szemben való hatékony fellépés céljából, amelyet iratainknak a kaszárnyákba való csempészése s ezeknek terjesztése által a katonai személyek fegyelmének s a hadsereg jó szellemének megromlására üznek:

Mindenekelőtt a legénységnek elméjébe vésendők a tényleges szolgálatra bevonuláskor s minden más megfelelő alkalommal a szolgálati szabályzat első részének 43. és 44-ik pontjai.

Továbbá minden kinálkozó alkalommal a szociálizmus s az anarkizmus lényegéről való fejtegetések mellőzésével a legénység kitanítandó arra, hogy minden katona mihelyt harmadik személyektől aggodalmas körülmények között nyomtatványt vagy más iratot kap, vagy azt tudta nélkül a holmija közé juttatják, vagy ha hasonló körülmények között a kaszárnya vagy a gyakorló-tér területén valamely iratot talál, köteles arról felettes parancsnokságának jelentést tenni.

Végül arról való meggyőződés szerzés céljából, hogy e tanítást követik-e s hogy a legénység nincs-e birtokában ilyen iratoknak, gyakran nem rendes időközökben altisztet avagy e célra kirendelt tisztet által a legénység holmijai bejelentetlenül megvizsgálándók s ily vizsgálatok különösen a legénység ama részénél ismételt tartandók, a kiket a politikai hatóságok a katonai parancsnokságok előtt, mint a szociálista vagy anarkista párt buzgó híveit jelöltek meg.

Ilyen vizsgálatok alkalmával talált

sőt a legtöbb esetben bebizonyíthatólag a XII. vagy éppen a XIII. században éltek.

Ezekhez vegyük még azt, hogy a 108. és 109. nemzetségek bizonyára *állandó* neve volt, míg az *oklevélbelieknek* nincs. Így pl. a Kalán nem. utóbb Baár, a Bél pedig Ug nevet viselt stb.

Önkéntelenül a szerző, a de mi előnkbe is áll ezután a kérdés: *mit értünk tehát az oklevelek de genere és de generatione kifejezése alatt?*

Szerző így felel rá: *a XI—XIV. században egyszerre több ágon virágzó, de egy közös őstől származó családoknak összeségét*; melyben az összekötő kapcsot vagy a vérségi kötelék, vagy a nemzetségi földbirtok megvételeére képesítő elsőbbségi jog, vagy a közös osztatlan birtok, vagy a közös nemzetségi monostor, vagy végül a magvaszakadt nemzetségbeli férfi birtokának öröklése. De kérhetné valaki, ez elsorolt jogok csak a *de generatione* és *de genere*-vel jelzettek, illetve e meg? Nem. E jogok egyformán illeték azokat a *nemeseket* is, kiknek vérségi kapcsolatát több vérbeli rokonsaláddal az oklevelek nem is fejezik ki.

Mire való tehát a nemzetségeknek emlegetése az oklevelekben? Kérde a fentiek fejtegetése után — joggal a szerző! *Megkülönböztető jel s egyszermind több vérrokon családnak gyűjtőneve volt a nemzetség név.*

Heureka! kiálthatott fel erre a szerző, s vele a magyar történettudomány!

Nem képeztek tehát az oklevelekbeli nem-

zetségek külön osztályt külön jogokkal és semmi közük a Kézai-féle 108. és 109. nemzetséghez.

A terünk szűk, ömlengő szavakban nem törhetünk ki; csak röviden jelzük a még mondani valókat.

A szerző e kötetben összesen 61 nemzetség politikai s birtok viszonyainak történetét írta meg; melyek ugyanannyi gyöngyszemeivé válnak genealógiai irodalmunknak. Méltó feltűnést fognak kelteni, a 71 sűrűn nyomtatott oldalra terjedő története az *Aba* nemzetségnek; a *Baár* előbb *Kalán* nemzetségnek, itt tisztázza végleg a Bánk-bán kérdést is; a *Balog-Semjének*, melyből a Kallayak származnak, a *Barsa* nemzetségnek, melynek a *Nadányiak* képezik egyik hajtását, különösen pedig a *Becse-Gergely*, *Csanád*, *Csolt* és *Dívék* nemzetségnek.

Hogy arról az óriási apparaturáról is némi fogalmat alkothasson magának az olvasó, melylyel e művet szerző létrehozta, elmondom, hogy csak az első kötetben *tizennyolcz* levéltára van hivatkozás u. m. a Bölönyi, Csáky, Csoma, hg. Eszterházy, Fráter, egri káptalan, továbbá a székesi és váradi káptalanok, a Vay, Wesselényi, Szentkirályi, Thoroczkay, Jusih, nemzeti muzeum, Ipolyi, veszprémi káptalan és Révay család levéltárára. Ezenkívül felhasznált *huszonnyolcz*, tehát az összes idevágó kiadott okmánytárakat, végül *ötvennégy* egyéb munkát. Nagy könnyen azt mondhatná az olvasó, hogy *ennyi kiadott, nyomtatott forrás* igen csökkenti a

munka nehézségét. Más íróra talán alkalmazható volna, de szerzőnkre nem; sőt nem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy a kiadott források igen nagy része nem csekély mértékben ép nehezítette a feladatot; ugyanis kevés olyan kiadott okmány van, melyet eredetiben is nézett volna meg Karácsonyi dr., hogy ezáltal a felhasználásban elejét vegye minden aggálynak. Ez állításunk némi igazolására a következő *nem teljes statisztikái* közöljük: mintegy tizenegy kiadott okmánynál sűti ki, hogy *hamis*; e számból *öt* esik a Fejérféle Codex diplomatikusra; négy az Anjoukori okmánytárra, s egy a Hazai, illetőleg a Sztáray család oklevéltárára: *Evszámot kiigazít* mintegy *huszonnégy* esetben, ebből a Fejérféle okmánytárra esik tizenhárom, a Wenzel félére három, az Anjoukorira három, a Hazaira négy s egy-egy a Zichy félére és a Történelmi tárra; *ezek közül különösen a 315 lapon kiigazított igaz dicsőségére válik a szerzőnek. Kellezellel* megkeltet négy ízben Fejérféle egyet, Wenzelnél egyet, s a Hazai oklevéltárban kettőt. *Hibás és téves módon közölteknek talál összesen mintegy huszonhatot*; ezek közül a Fejér-félére esik tizenhat, a Wenzel-félére hat, az Anjoukorira három s a Hazai oklevéltárra egy. Azt hisszük, hogy e *nem teljes* statisztika is elegendő ahhoz, hogy fogalmat alkothassunk magunknak azon páratlan lelkiismeretességről, melylyel Karácsonyi János dr. feladatát a jelen esetben is felkarolta.

veszedelmes tartalmu iratok természetesen el-
kobzandók s az illetők szigoruan felelősségre
vonandók.

E rendelet valamennyi parancsnokságnal,
csapattal, katonai hatósággal és katonai inté-
zettel bizalmas tudomás és figyelembe vétel
végett közlendő.

Ueaküll s. k.,
lovassági tábornok.

A kath. legény-egylet Karácsonya.

Második Karácsonyt éri a kath. legény-
egylet, és mint előbbi évben, úgy az idén is,
az inas gyerekek felé fordult a családok szent
ünnepén az egylet figyelme.

A szent Karácsony estéje egészen csalá-
dias jellegű az egyletben. Az összes játék szerek
díj nélkül állanak egész éjjelig a tagok rendelkezésére, apró tréfákban meglepetésekben részesítik egymást a tagok, vig a hangulat, otthon van mindenki.

Még a gyerek sem hiányzik, hogy teljesen
családias legyen az est.

Huszonhat jó viseletű szegény inas gyere-
ket hívott meg az egylet a szent estére, kiket a
mesterek és segédek ajánlottak, sőt azt a ket-
tőt sem utasította vissza, kik ott ácsorogtak
az üveg ajtó előtt nézve az ünnepi készülődést.
Szegény két gyerek volt, behívták szívesen

Már délután diszitgették a rendes tagok
a pompás karácsonyfát. Arany szál, ezüst füzér,
édességek diszitették az ágakat s ötven
apró gyertya fénye világított az örvendő ar-
czokra.

Este 7 órakor Mokus Sándor kelmefestő
neje elfoglalta házi asszonyi tisztjét és asztal-
hoz ültette 26 fiát, kiknek anyjukat helyettesítte
a szent estén. Mikor aztán ki-ki elfoglalta
a helyét, a szép számú vendégek is (mesterek,
kik örömmel vettek részt az inasok estéjén)
letelepedtek, elő állott egy öregebb inas
és egy hatalmas mesét szavalt el hiba nélkül,
Bodnár Gáspártól, melyben napnál fényesebben
volt elmondva, hogy a fej és kar munkásai
mily szépen egészítik ki egymást.

Két testvéréről szólt a mese, kiknek egyike
tudós másika iparos lett s amit a tudós feltalált,
de elkészíteni nem tudott, azt megcsinálta
az iparos s így az új gép az ész és kéz munkájának
koronája lett.

Ezután az egylet gondnoknéja vezette be
három hófehérbe öltözött kis leánykáját, kik
édes gyermek hangon szavaltak és énekeltek a
kis Jézuskáról.

Igazán bájos jelenet volt ez.

Ezután az egylet igazgatója átadta a karácsonyfát
az inasoknak, figyelmeztetve őket hűségre a
nazáreti ács nevelt fia az istenember iránt,
ki ime boldog estét nyújt most is azoknak,
kik akarata szerint megbecsülik magukat és a
munkát.

Rottensteiner dékán erre kiosztotta az
ajándékot, egy-egy diós patkót, narancsokat,
fügét s ilyesféle jó falatokat s egy-egy koronát
nyomott mindeniknek a markába.

Ezután az egylet világi elnöke Kugler Albert
vacsorát adott a 26 vendégnek. Halászlé,
mézes mákos csusza, pogácsa volt a menü, mit
jótékonyan öntözött illő mennyiségű Engelt nem
látott nedű.

Az ifjuság s a megvendégelték éjjelig mar-
adtak együtt s testületileg vonultak az éjjeli
misére, hol precíz pontossággal igen szép elő-
adásban, az egylet dalárdája négy ének számot
adott elő quartettben.

A 9 órás nagy misén szintén igen szépen
énekelt a dalárda s möltán rá szolgáltak az
óriási számú hívek dicséretére, kik valóban
épültek a derék ifjak szép énekén.

Valóban ez az utja annak, hogy Isten meg-
áldja a tisztas ipart.

UJDONSAGOK.

Ünnepek után.

A szent Karácsony ünnepe véget ért s teg-
nap megkezdődött ismét a szürke hétköznapi
küzdeme.

A Karácsony hajnalhasadására apró hó-
píhek szálltak alá s vékony lepellel vontak be
mindent. Bár az utcákon csakhamar szétta-
pózták a holt föld e vékony szemfödőjét, mégis
egész váratlanul fehér Karácsony köszöntött be.

Az idő bár szürke, olomszínű, kellemetlen
nyirkos volt, mégis elárasztotta a járó-kelő kö-
zönség mindkét napon az utcákat s igyekezett
mindenki kivenni részét a szép ünnep örö-
meiből.

A templomok mindkét napon úgy délelőtt,
mint délután zsufolásig megteltek hívőkkel.

A székesegyházban ünnep első napján dr.
Schlauch Lőrincz bibornok-püspök ur ő Emi-
nenciája pontifikált nagy segédlettel. Az Evan-
geliumkor pedig Palotay László kanonok tar-
tott nagyszabásu egyház. szónoklatot az Üdvö-
zítő születéséről s a keresztény szeretetről.

A szent mise alatt a székesegyházi ének-
és zenekar kiváló egyházi műveket adott elő
Beleznay Antal karnagy vezetése alatt.

Az olasz-i plebánia templomban ünnep
második napján Dencs János tb. kanonok, es-
peres plebános tartotta segédlettel az ünnepé-
lyes szent misét, míg a Szent László-templom-
ban az ünnep első napján dr. Vucskics Gyula
plebános végezte az ünnepélyes szent misét.

A Szigligeti-társaság választmányi ülése.

Ünnepnapon, Karácsony másodnapján d. n.
tartott a Szigligeti-társaság választmánya ülést,
tehát meglehetősen csekély érdeklődés mellett.

Rádl Ödön elnöklete alatt jelen voltak:
Sipos Orbán alelnök, Láng József, Hegyesi
Márton, Winkler Lajos, dr. Adorján Ármán,
Sas Ede, választmányi tagok.

Az ülés elején Rádl Ödön meleg szavak-
kal és őszinte részvétellel emlékezett meg Cséplő
Péter elhunytáról. Röviden rámutatott az el-
hunyt tudósnak nagy érdemeire s indítvá-
nyozta, hogy a választmány Cséplő Péter ér-
demeit jegyzőkönyvileg örökítse meg. A vá-
lasztmány az indítványt egyhangulag elfogadta.

Pálffy Antalnak, a ki Szeged monografiá-
ját a társaságnak megküldötte, a választmány
jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Ezután a színházi emlékalbum ügye ke-
rült napirendre. Sas Ede jelentést tett ez
ügyben, mely szerint az album ügye erkölcsi-
leg és anyagilag szép sikert mutat fel; a
tisztá haszon mintegy hatvan koronára tehető.

A választmány Bodor Károly dr.-nak és
Sas Edének, mint az album szerkesztőinek
jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Felolvasó ülés, drámai pályázat.

A választmány elhatározta, hogy január
hó 27-én felolvasó ülést rendez, a melyen

Thury Zoltán, Erdélyi Zoltán és dr. Edel-
mann Menyhért fognak közreműködni.

Érdekes tárgy került ezután sorra: a ki-
tűzendő drámai pályázat ügye. Szegeden a
Dugonics-társaság szép sikerrel tűzött ki már
több ízben pályadíjakat, a melyek Szeged iro-
dalmának nevét ismertté tették országszerte,
míg a mi szerény Szigligeti-társaságunkról jó-
formán senki sem tud. Sajnos, a Szigligeti-
társaság rendes jövedelmei nem bizonyultak
elégnek arra, hogy a pályadíjat ebből ki lehes-
sen tűzni; ezért a szükséges összeg előterem-
tésére gyűjtést fognak indítani. A gyűjtő bi-
zottság elnöke Sipos Orbán; az adakozást
Rádl Ödön elnök 50 koronával mindjárt meg
is kezdte.

Uj tagokul felvétettek: dr. Némethy
Gyula, Thury Zoltán, ifj. Márkus János és
Gábel Jakab.

* **Ünnepélyes fogadalom.** Mint lapunk ün-
nepi számában előre jelezve volt, tegnap csak-
ugyan fényes közönség jelenlétében végbement
az Orsolya-zárda templomában az a lélekemelő
ünnepély, mely fényes bizonyossága annak, hogy
az isteni kegyelem még ebben a hithideg kor-
ban is termékeny talajra és az Ur hívó szózata
viszhangra talál, mert vannak önfeláldozó lel-
kek, kik a zárdát nem börtönnek, hanem azon
édes otthonnak tekintik, ahol míg a maguk földi
és földöntúli boldogságát munkálják, addig má-
sok boldogságának is megteremtői. A jelzett ün-
nepélyes fogadalom letévé és beöltöztetés meg-
történt. Fél 10 órakor harangok zugása mellett
égy gyertya és Tiszülettal vonult be az ünnepé-
lyes fogadalomra bocsátott Ambrózy Margit
Blanka Sr. M. Antónia szülői és nővére kísé-
rétében a zárdaszűzek oratóriumába a három be-
öltözendő, Solomayer Mária Sr. M. Julia, Ulmer
Francziska Sr. M. Márta és Koch Orsolya Sr.
M. Francziska mint az Ur Jézusnak eljegyzendő
menyasszonyok a templomba. Majd dr. Stein-
berger Ferencz kanonok lépett a szószékre; az
ő fellépése mindenkor a siker biztosítója; úgy
történt ez most is. Szónok hatalmas eloquen-
tiával czáfolta azon balvéleményeket, miket a
zárdai étellel szemben egyik-másik elfogult em-
ber vall és valóban szívhez szóló szavakkal
ecsetelte azt az áldásos tevékenységet, mit a
zárdák lakói kivált a nőnevelés ügyének szol-
gálatában kifejtének, szent beszéd után Vinkler
József v. püspök lépett az oltárhoz fényes se-
gédlettel bemutatni a legszentebb áldozatot, mise
végeztével kezdetét vette az ünnepélyes foga-
dalom letévéének és a beöltöztetés szivig ható
szertartása. A templomi ájtatosság déli 12 óra-
kor véget érven az ünnepélyes fogadalmas szü-
lei és néhány női vendég a bibornok-püspök
engedélyéből ebédre a zárda szívesen látott
vendége volt! Ezzel az ünnepek véget értek
de megmaradt az a lélekemelő érzés, mely
ilyen ünnepély áldásos gyümölcseként uralja a
lelkeket, t. i. hogy életre való intézmény az, mely
évenként hódít és nyer új és újabb tagokat!

* **Tandijmentesség adományozása.** A nagy-
várad felső kereskedelmi iskolát Nagyvárad
városa évenként nagyobb összegű segélyben
részesíti s ennek viszonzásául egy tanuló
részére a tandijmentesség adományozásának a
joga a törvényhatóság, illetve ennek első
tisztségviselője: a polgármester részére van fen-
tartva. Dr. Bulyovszky József polgármester
a folyó tanévre a tandijmentességet Kiss
Ferencz II. oszt. tanulóknak adományozta. —
Ezzel kapcsolatban egy megszívlelendő meg-
jegyzésünk van. Most már idestova négy hónap

telt el a tanévből. Mi lesz most azon szegény tanulókkal, akik szintén folyamodtak tandijmentességért s most attól elesnek. A tandijat, négy hónapra összegyűlve nem bírják kifizetni, tehát kizáratnak az iskolából, míg ha idejében tudják azt, hogy fizetniük kell, vagy kiizzadták volna valami keservesen havonta a tandijat, vagy másként intézik a sorsukat. A tandijmentesség kérdését nem szabad négy hónapig halogatni, mert ezzel egyik-másik gyermek jövőjének vághatják el az utját.

* **A közigazgatás egyszerűsítése.** A városnál végre is belátták, hogy a mostani bürokratikus rendszer mellett, hogy rengeteg munkatérőt pocsékol, nagyon meglassítja a közigazgatás menetét. Gondolkozni kezdtek tehát a közigazgatás egyszerűsítéséről. Közben *Christó Miklós* nyug. megyei áruaszéki ülnök, jelenleg napdijas fogalmazó Nagyváradi városánál, egy beadványt intézett a tanácsához, amelyben rámutat egyre-másra, ahol a közigazgatást egyszerűsíteni lehetne. *Beöthy László* főispán tegnap délután bizalmas értekezletet hívott egybe a lakására, a melyen a közigazgatás egyszerűsítéséről tanácskoztak. Az értekezleten a tanácsstagok és a szakelődök voltak jelen.

* **Búcsu P.-Sz.-Mártonban.** A századok óta hazafias és kultur missziót teljesítő premontrai kanonok-rend legősibb magyar prépostsági helyén P.-sz.-Mártonban, szent István első mártír emléknapiján fényes búcsu napot ült a község és a környék. Igazi testvéri szeretet hozta össze a szőlősi cz. kanonok esp. plebánost, hűveivel a gör. kath. plebánost a szomszéd községből, a ref. vallású jegyzőt, a különféle felekezeti embereket, kik e napon annyian gyűltek egybe, hogy egészen megtöltötték a templomot. Igazán az egész község és környék ünnepe volt e nap, melyet, hogy ily testvéries egyetértésben ülnek meg, abban fő érdem az áldott lelkű, régi magyaros szívességű plebánosé, *Lencsés Jánosé*.

A búcsun *Halász Gyula* szem. lelki igazgató tartotta az ünnepélyes szent misét fényes segédlettel, a szent beszédet *Pálffy Béla* főreál iskolai hittanár.

Az ünnep befejezése után az egész környék intelligenciája a plebános vendégszerető házában gyűlt össze, igaz barátságos vendéglátásra.

* **A honvédelmi miniszter betegsége.** Az a hír, hogy az immár hetek óta betegen fekvő báró *Fejérváry Géza* állapota jobbra fordult, nem való. A honvédelmi miniszter beteg, nagyon beteg; régi vesebajához járult egy másik is, imminens veszedelemmel fenyegető: a beleiben tályog képződött, a melyet csak operációval lehetne eltávolítani. Csak hogy az orvosok, a beteg elgyöngyült voltára való tekintettel, a műtétet nem merik megkockáztatni. Hiszen báró *Fejérváry Géza* már régen nem volt valami jó egészségben, éppen a folytonos gyöngékedése miatt készült lemondani a tárczájáról is, de válságosra az állapota csak a jaslói hadgyakorlatok óta fordult. Akkor erősen meghűlt, a mi csak növelte a vesebaját, a tályog-képződés miatt pedig állapota a legkomolyabbra fordult. A magas életkora daczára is oly dalia miniszter nagyon erőltlen. Enni alig képes és így hát rettenetes módon lesoványodott. Gyöngesége miatt látogatásokat sem fogadhat már és *József főherceg* is csak néhány percig volt nála a minap. Mérvadó körökben immár tisztában vannak vele, hogy báró *Fejérváry* nem fog tovább működni mint miniszter, még abban az esetben sem, ha fölgöngyulna is és má már befejezett tény, hogy ki

lesz az utódja. *Jekelfalussy Lajos* altábornagy van kiszemelve a helyére, a ki ez idő szerint a közös hadügyi miniszteriumban van beosztva és a ki a delegációkban való szereplése révén a magyar politikai körökben sem ismeretlen.

* **Letört virág.** Részvétellel értesülünk a fájdalmas gyászról, mely a közbeesülésben álló *Janky-családot* sújtotta. *Janky Antalnak* és nejének született gr. *Beroldingen Melániának* alig 6 éves kis leánykájuk, a kis *Melanie* karácsony második napján éjjel 1 óraker meghalt. A kis angyalt gyilkos kór támadta meg s kinos szenvedés után ártatlan lelke felszállt korábban elköltözött társaihoz, a többi angyalokhoz. Temetése tegnap délután nagy részvét mellett ment végbe s a család rokonsága, jóbarátai elárasztották a kis koporsót szebbnél-szebb koszorúkkal. A gyászszertartást *Pálffy Béla*, az *Immaculata* intézet hitoktatója végezte, kinek egyik legkedvesebb tanítványa volt a kis virág.

A koszorúk szalagjainak feliratai a következők voltak:

Isten veled kis angyalunk — anyád, apád és testvéreid.

A kis Melaniának — *Mariska* néni és *Jani* bácsi.

Letzten Gruss der kleinen Melanie — *Lilli Beroldingen*.

Ifj. Rimanóczy Kálmán és családja — szeretők jelöl.

Kunz Gusztáv és családja — Tiszteletök és szeretetök jelöl.

Fekete Sándor — tisztelete jelöl.

Hauptmann B. Kaempf von Baldensteni.

Özv. Lukács Jánosné — szeretete jelöl.

A kis Melániának — keresztapjától hálás szeretettel.

Tieidért odafent imádkozzál kis angyal — *özv. Grunwald Henrikné* szeretettel.

A kedves kis játszótársnak szeretettel — *Gábor és Zolti*.

Pida néni — aranyos kis babájának.

Gabi néni és *Géza bácsi* és unoka testvérei — szeretett Melkonknak.

Felejthetlen unokájoknak — vigasztalhatatlan nagyszülei.

A diszes temetést *Veiszlovits Adolf* és fia első nagyváradi temetkezési intézete rendezte.

* **Szegények Karácsonya.** Ez évben is megszerezte *özv. gróf Almásy Kálmán* és *gróf Almásy Dénesné Sarkad* és *Kétegyháza* szegényeinek azt az örömet, melyet a szeretet ünnepén azok éreznek, kikről a kis Jézuska meg nem felejtkezik. *Özv. gróf Almásy Kálmán* ugyanis 717 gyermeket, 63 szegény cselédet s 12 koldust ruházott fel, *gróf Almásy Dénesné* pedig a téli ruhával ingyen ellátott iskolás gyermekeket könyvekkel ajándékozta meg. A megajándékozottak szeméből kicsordult örömköny s buzgó imáik dicsérik kellőleg a fenkölt szellemű főúri nők közmondásossá vált jótékony szívét.

* **A város részvéte.** B. e. *Kékuss Vidor* premontrai rendű áldozár, városi törvényhatósági bizottsági tag elhunytá alkalmából a városi tanács a törvényhatóság nevében részvéttiratot intézett a rend tagjaihoz. A részvéttirat szövege a következő:

Igaz részvétellel és fájdalommal vettük azon megdöbbentő hírt, hogy a rend kiváló tagja: *Kékuss József Vidor* pr. r. kanonok, törvényhatósági bizottságunk tagja áldásos életét befejezte. A vesztesség okozta fájdalomban osztozik a város közönsége is, mert a megboldogult nemcsak a tanítás terén szerzett nagy és szép érdemeket, hanem mint a törvényhatóság iskolaszékének s különböző bizottságának tevékeny tagja, önzetlen és nemes munkálkodásával a közügyek terén elismerést szerzett magának s a rendnek, melynek tagja volt.

A fájdalomban tehát legbensőbbben osztozik tanácsunk s kéri az eget Urát, hogy a mélyen tisztelt rendet s az elhunyt rokonait vigasztalja meg a nehéz órákban.

Kelt, stb.

* **Eljegyzés.** Karácsony este vőlegényt hozott a nagyváradi leányvilág egyik legszebb tagjának s a nagyváradi bálakat megfosztotta egyik legszebb reményüktől. *Szombathy Katinát* dr. *Szombathy István* főreáliskolai tanár bájos és művelt leányát Karácsony este eljegyezte dr. *Szekely Miklós*, gyakorló orvos Szerencsről.

* **Kinevezés.** Szerkesztőségünk belső munkatársát, *Mészáros Aladár* végzett joghallgatót a nagyváradi kir. itélőtábla elnöke díjas joggyakornokká nevezte ki, s ideiglenes szolgálattételre a Nagyváradi vidéki kir. járásbíró-sághoz osztotta be.

* **Tartalékos tisztek és hadapródok kinevezése.** A honvédség rendeleti közlönye már meghozta a honvédtisztek és hadapródok szokásos újvi kinevezését. Az idén gyenge előléptetés volt csak és összesen 182 hadapródtiszthelyettest neveztek ki hadnagygyá, a volt önkéntesek közül egyet sem. Ebből a kinevezésből 161 esik a gyalogságra, 21 a lovasságra. Tiszthelyettes lett; a gyalogságnál 142 volt egyéves önkéntes, a lovasságnál 12. Ezekon kívül kineveztek 8 volt egyéves önkéntest gyógyszerész-járulnokokká. Legközelebb megjelenik a közös hadseregbeli tisztek kinevezése is. Nagyváradról, mind egyelőre megtudtuk, *Pauker József* postatisztet és *Gáthy Kálmán* színészt neveztek ki tartalékos tisztté. A többi kinevezést holnapi számunkban hozzuk.

* **Sonkatolvaj betlehemesek.** *Varga András* nagyváradi kőművest, ki *Halász-utca* 586. sz. alatt lakik, a karácsonyi ünnepek alatt betlehemes fiuk látogatták meg. Míg a társulat zöme bent a szobában mondókáját hadarta, addig a kint maradt két juhász felmászott a kéménybe, a hol disznóhús volt füstölés végett felaggatva, s 2 sonkát, 1 kiló húst és több szál kolbászt a suba alá rejtve, eltávozott. A rendőrség azonban kinyomozta a két delittans juhászt, illetőleg a sonkatolvajokat, kiknek egyikét *Tosca Istvánnak*, a másikat pedig *Selezsán Györgynek* hívják, s mindkettőt a hűvösre szállította.

* **A népszámlálás és a — kutyák.** Egy makói népszámlálási biztos a következő kérelemmel fordult a tanácsához: *Tekintetes főjegyző ur!* Mint népszámlálási biztos, az »utasításokat«, a midőn már előre szétosztottam kerületemben, arról szereztem meggyőződést, hogy egyes, de csaknem minden háznál harapós kutyák vannak, amelyek nemcsak ugatnak, — de az ügynői lábszárakat is ép és erős fogazatukkal megmardossák. A kutyák ezen műveletlen eljárása készlet arra, hogy a tek. főjegyző ur szívélyességét kérjem úgy a magam, mint több a kutya harapásától féltő népszámlálási ügynök nevében, hogy egy rendeletet legyen kegyes kibocsátani, miszerint január 1-től 10-ig minden háznál a kutya lánczton tartassék, nehogy munkáinkban akadályozva, testületileg megmardosva, ruházatilag lerongyolva legyünk. Kérésem ismételve maradtam F. Gy.

Ez a kérvény egyttal igen biztató kilátásokat nyújt a népszámlálás idejére a férfiszabóknak.

* **Bablógyilkosság Karácsony estéjén.** Derecskén e hó 24-én *Schwartz Fülöpöt* és nejét meggyilkolták, az üztetét pedig kirabolták. Este 6 óra tájban három vidéki ember tért be *Schwartz* boltjába, hol különféle tárgyakat és élelmiszereket vásároltak. Mikor fizetésre került a dolog, az egyik ember adós akart maradni a vásárolt cikkek árával. *Schwartz* az embereket nem ismerte és kijelentette hát, hogy nem ad hitelbe s egyttal a távozni készülő emberek elébe állott. A három ember, ugylát-szik, hogy csak arra várt, hogy *Schwartz* kikerüljön az áruasztal mögült, mert amint elébük lépett, az egyik a rajta volt szűr alól egy éles baltát rántott elő s azzal a kereskedő fejére

sujtott, mitől az eszméletét veszítve, elesett. A másik kettő ezalatt becsukta a bolt külső ajtaját s a mikor már az áldozat a földön hevert, bicskákkal összeszurkálták. Eközben lépett be az üzletbe Schwartz felesége is, a kit a rablók szintén leütöttek. Miután azt hitték, hogy a két áldozat már halott, az üzletben talált értékesebb tárgyakat összeszedték s azt, valamint a puha fiókban talált 68 korona készpénzt magukhoz véve, eltávoztak. Nemsokára a rablók távozása után egy szomszédbeli lakos ment a boltba s ez találta meg a két áldozatot, a kiket az összefutott lakosság rögtön ápolás alá vett, de csak Schwartzét tudták eszméletre hozni, mert a kereskedő már akkor kiszenvedett. Schwartzné leírása után a csendőrségnek sikerült a rablógyilkosokat elfogni Marsai Tamás, Versei András és Ucsai Ferencz bocsa lakosok személyében, kiknél az elrabolt árucikkek egy részét meg is találták.

* **A körös-ladányi róm. kath. egyház gyászja.** Csak most adtuk hírt báró Wenckheim Viktornak, a körös-ladányi róm. kath. egyház kegyurának haláláról. Alig temették el a boldog emlékü főurat, követte őt a sirba az egyház másik kegyura, özv. gróf Lamberg Fülöpné szül. báró Wenckheim Mária, ki tegnap Grácban, hova a leányának látogatására ment, hirtelen meghalt. Sok szem nedvesedett meg könnyektől e szomorú hír hallatára. Igaz váltságos urnó volt ő, ki számtalan jótéteményt vitt véghez. Hány és hány családot segített, egyiknek a gyermekét taníttatta, a másikat állandóan pénzzel segítette; a szegényeknek valószínű szerető anyjuk volt, mert ki hozzá fordult segítségért, üres kézzel nem távozott tőle. A jószívű urnó halálát nagy rokonság, köztük az Andrassy, Széchenyi, Wenckheim és Hoyos grófok gyászolják.

* **A kereskedő ifjak körének felolvasó ülése.** Nagy érdeklődés mellett tartotta meg e hó 25-ikén a Kereskedő Ifjak köre a téli szezonban első felolvasó ülését. A kereskedelmi csarnok kisterme megtelt közönséggel; a kereskedő ifjuság teljes számmal ott volt, nagy hölgy közönség jelent meg s a kis kereskedők köre pedig több tagja által testületileg is képviselve volt. Fischer Emil elnöki megnyitása után, melyben a felolvasó ülések szükségét hangoztattat *Löwenstein* Zsigmond tartotta meg felolvasását, majd dr. *Kripka* Henrik olvasta fel népszerű nyelven megírt bölcséleti tanulmányát az »Egyéniségről« mely művészeti kidolgozásával, ötleteivel mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét. A társaság a késő éjjeli órákig maradt együtt kitünő hangulatban.

* **Halál a vonat kerekai alatt.** Szomorú véget ért egy fiatal leány e hó 25-én este. A Czelegről Budapestre haladó gyorsvonat elütötte és darabokra szakgatta. A szent-lőrinczi állomás bejárata előtt történt a szerencsétlenség, hol egy téglagyári munkásleány éppen akkor akart elhaladni a sineken, a mikor a czelegről gyorsvonat a szent-lőrinczi állomás előtt lévő kanyarulathoz ért. A leány nem vette észre a gyorsvonatot s nyugodtan haladt a sinek között, a mikor a gyorsvonat elütötte. A kerekék alá került leány holttestét darabokra szakgatta a vonat.

* **Vasuti szerencsétlenség a fővárosban.** A budapesti nyugati pályaudvarban szerdán este nagy szerencsétlenség történt. Két pályaudvart zuzott össze egy mozdony. Az egyiknek hiányzott a feje, a másiknak egy véres csont és hústömeg maradt meg a melléből. Balla Imre főpályaudvar és Mogyoróssy József pályaudvar voltak a boldogtalanok. Három negyed kilenc órákor Balla azt az utasítást kapta, hogy a 3939. számú tartalékos mozdonnyal három személykocsit huzzasson elő. Balla nyomban utasította a gépészt, hogy indítson, aztán elindult az 5-ik számú raktár felé, hogy megnézze Mogyoróssy József pályaudvart, akire most szükség volt a jelzések miatt. Nem találta ott Mogyoróssyit, hanem a Ferdinánd-híd alatt a

125. számú váltónál ráakadt. A két ember ott beszélgetésbe elegyedett. Dübörgés reszkettette meg lábuk alatt a földet. Egy személyvonat jött a közvetlen mellettük levő sínpáron. Balla és Mogyoróssy kissé odébb állottak egy másik sínpárra. A fűlsiketítő robajjal közeledő vas-szörnyeteg lekötötte figyelmüket. Nézték, mint robog el előttük. Csak előre néztek, nem hallották, hogy a hátuk mögött, a pályaudvar felől is közeledik egy pirosszemű rém, a 3909. számú mozdony. A személyvonat zakatolása tulharsogta a közeledő mozdony zaját. Egy időben találkoztak a 125. számú váltónál a személyvonat és a mozdony. Mikor a két ember tudatára jött a hátuk mögött közeledő veszedelemnek, akkor már irtóztató harsogással rohant rájuk a teljes gőzzel vágató mozdony s halálkiáltásaikat elnyelte a két vonat pokoli dörömbölése. A mozdony nagyot zökkent, aztán megállott. Az emberek oda szaladtak a 125-ös váltóhoz. Véres volt az köröskörül. Ballának fejét választotta el a törzstől a mozdony első kereké, Mogyoróssynak a mellkasát roppantotta össze.

* **Karácsony estéje az udvaroknál.** Karácsony estéjét nagy fényvel ünneplik meg az összes európai udvaroknál. A német udvarnál ennek az ünnepnek a jellege egészen családias. *Viktoria Augustia* császárné maga disziti föl a karácsonyfát, melyet a potsdami kastélyban állítanak föl. Kainak *Vilmos* császár maga osztja ki a karácsonyi ajándékokat és december 24-én délután — azt mondják — tele zsebekkel sétálni megy és minden gyermeket megajándékoz, akivel találkozik. Mig a többi német udvaroknál karácsony estéje mindenütt a gyermekek ünnepe, *Németalföldön* szigorúan családi ünnep jellege van. A szigorú erkölcsű hollandiak nem vigadnak ezen a napon és a gyermekeket is Miklós napján, december hatodikán ajándékozzák meg. Csak Emma királyné tett kivételt ez általános szokas alól és egyetlen leánya és játszótársai minden évben megkapták a hágai kastélyban karácsonyfájukat. Az idén négy karácsonyfát állítottak föl a hágai udvarnál: a királyné és anyja, az udvari személyzet és a királyné jegyese részére.

Viktoria királyné a Karácsonyt minden évben Osborne kastélyban tölti. Karácsony reggelén *Viktoria* királynénél minden Osborneban élő családtagja megjelentik, hogy neki »Merry Christmas«-t kívánjon. Aztán jön a nap főeseménye a levelezés, mert a messze elágazó királyi család egyik tagja se mulasztja el, ha megoly kicsi is, hacsak a tollat tartja tudja, hogy a dédanyának ne írjon.

Az orosz udvarnál az ünnepnek, melyet az ó-naptár szerint (tizenkét nappal később) tartanak meg, sokkal csendesebb jellege van. A karácsonyfa most kezd Péterváron is divatba jönni.

Nagy fényűzést fejt ki Karácsony estéjén a *stockholmi* udvar. A király nejeinek jótékony czélra nagy összeget bocsájt rendelkezésére, de ezenfelül a karácsonyfa alatt drága ékszer, csipkék, szőnyegek és műtárgyak pompáznak.

Európa déli országain főképen a jászol divatos, de a *Quirinálban* mindig állítanak karácsonyfát és *Margit* királyné nem fukarkodott az ajándékokkal Karácsony ünnepén, melyet Rómában egy hétig tartanak. *Spanyolországban* tizenhárom napig tart az ünnep. Karácsony estéjén fényes misét celebrálnak a királyi kápolnában, de az ifjú király csak másnap kíséri el anyját a misére, melyet délután követ a gyermek Jézus imádása a jászol előtt, melyre az udvár összes gyermekeit meghívják. Az egészet vidám gyermek ünnepély fejez be.

A bécsi udvarnál, mig *Erzsébet* királyné élt, a Karácsony estéjén, az ő lakosztályában ünnepelték meg. Később az uralkodópár mindig előbb unokája Erzsébet főhercegnő külön karácsonyfájánál jelent meg és csak azután ment be a királyné termeibe. Nagy volt az öröm, mikor a fiatal főhercegnő, tizenkettedik karácsonyfáján nagyatyjától első ékszerét megkapta. Legutolsó karácsonyestéjét Erzsébet királyné nem a Hofburgban ünnepelte meg, a

király pedig azóta Karácsonykor mindig unokái körében Wallseeben vagy Münchenben időzik.

* **A ki boldog ünnepet kíván és lop.** Ezt a humoros dolgot *Papp* József nagyváradai notárius csavargó cselekedte meg. S a kit megisztelt látogatásával, dr. *Thury* Kálmán ügyvéd. Mig ugyanis Thury néhány pillanatra elhagyta szobáját, addig a már említett alak bement az ügyvédi irodába, s nem látván ott senkit, megakadt a szemé a fogason lógó nagykabáton. Egy pillanat, — s a kabát rajta volt. Már éppen távozni akart, midőn szerencsétlenségére az ügyvéd benyitott. Persze rögtön megismerte a kabátot s felelősségre vonta a csavargót, hogy mit akar azzal a kabáttal. A kitanult tolvajt nem hagyta el humora s imígyen szólt:

— Boldog ünnepeket jöttem kívánni. A kabátot csak felpróbáltam, de eszembe se volt, hogy elvigyem.

Hazugsága azonban mit sem használt, mert az előhívott rendőr bekísérte az öltözködni vágyó fiataalt s biztos menedéket adott neki nemcsak az ünnepekre, hanem még továbbra is.

* **Halálozás.** Özv. Rácz Józsefné, szül. Szabó Mária neje, gyermekei: Irma és Dezső, testvérei: Rácz Etelka és Rácz Gyula; sógorai: Reményi Ferencz és neje Turóczy Róza; Turóczy Gyula és neje Bársony Mária gyermekeikkel: Harsányi József és neje Szabó Róza és gyermekük, valamint számos rokonok nevében is mély fájdalommal tudatják szeretett jó férjnek, legjobb édes atya, testvér és sógornak, Rácz József m. államvasuti altisztnek f. hó 24-én éjjeli 10 órákor, életének 44-ik, boldog házassága 19 évében hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai f. hó 26-án, d. u. fél 3 órákor az ev. ref. egyház szertartása szerint Szt. János-utca 444. számú háztól a várad-olaszi-i temetőben örök nyugalomra tételték. Áldás és béke lengjen porai felett!

IRODALOM.

Két pályázat. A nagykarolyi Kölcsey-Egyesület pályadíjat tűz ki a következő irodalmi munkákra: 1. Kölcsey működésének hatása Szatmár vármegyében. A legjobb mű jutalma 20 darab tizkoronás arany. 2. Alkalmi óda Révay Miklósról, — a nagy nyelvtudós piaristáról. Az ódát a Révay-émléktábla leleplezési ünnepén szavalják el. A táblát a nagykarolyi kegyesrendi társház falába illesztik és 1901s tavaszán avatják fel. A legjobb ódát 5 darab tizkoronás arannyal jutalmazzák. Mindkét pályázaton a jutalmat csak irodalmi színvonalon álló mű írója kaphatja meg. A jelíges levelt pályamunkákat 1901. márczius 15-ig kell a nagykarolyi Kölcsey-Egyesület irodalmi zakosztálya elnökének Nagy-Károlyba elküldeni.

Igazságszolgáltatás.

Öreg tolvaj. Hatvannégy tavaszt látott már *Pósa* Mihály hosszuaszoí lakos, de ugylátszik, hogy az öreg kor nem hozta meg számára a korát megillető erényeket. Lopott az öreg, de meglehetősen ügyetlenül. A dolog különben ugy esett meg, hogy *Vajda* Gavrilláné, hosszuaszoí lakos Tenkére bement egyet-mást bevásárolni. Azalatt míg ő odajárt, *Pósa* Mihály behatolt az őrizetlenül hagyott lakás kamrájába, s egy zsák tengerit elemelt. De ugy látszik, nagyon siethetett, mert nem vette észre, hogy a zsák lyukas, s a tengeri hull, világosan

jeleznén az utat, a merre a tolvaj járt. Mikor a károsult asszony hazajött, azonnal észrevette a lopást, s az elhullajtott tengeri után menve a Pósa uram házához ért. A tegnapi megartott tárgyalás folyamán ugyan tagadta vádlott, hogy lopott volna, azt állítván, hogy az asszony haragszik reá s bosszúból szórta el a tengerit, csak azért, hogy őt becsukják. De a bíróság állításának hitelt nem adott, mivel a tárgyalás folyamán be lett igazolva, hogy tényleg az öreg az eltulajdonító, s ép ezért bűnösnek mondván ki a lopásban Pósa Mihályt, 6 hónapi börtönrre ítélte. Vádlott felebbézt.

EGYESÜLETEK

A nagyváradi pinczér egyesület 1900. évi december hó 28-án az egyesület házában éjjeli 1 órakor közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: a) A választmány évi jelentése, b) A pénztárnoknak zárszámadás és a mérlegfeletti határozat kapcsán a felmentvény megadása. c) A tisztikar és választmány titkos szavazás utján való megválasztása, d) indítványok tárgyalása.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: Bagdadi hercegnő (Paulayné vendégjátéka.)

Szombat: Légyott előtt (elsőszőr), Parasztbecsület.

Vasárnap: délután Romeo és Julia.
este Felhő Klári.

Egy szegény ifju története.

Dramát jó hatással nem lehet másképp, mint csak jó kidolgozással adni. Minden szereplő igyekezzék a maga szerepéből a legjobb alakítást csinálni s akkor lehet valamivel gyengébb a rendezés, valamivel kopottabbak a diszletek, mégis sikert fognak elérni vele.

Tegnap az előadás után szinte önkéntelenül támadtak ilyesforma gondolataink, mikor láttunk jó rendezés, új diszletek és igazi művészi játék mellett egyenesen rossz játékot is. Ezért nem ért el a Szegény ifju története olyan hatást, a miőt megérdemelt volna.

A czimszerepet Könyves Jenő adta (Odis Maxime). Látszott rajta a tanulmány, talán kissé mértéken túl is: sok volt mozdulataiban a modorosság, hanghordozásában kevés a természetesség. Partnerétől, Paulayné-től (Margit) éppen e tekintetben tanulhatna legtöbbet. Paulayné különben láttuk már sokkal jobb szerepekben is; az erősebb kitöréseket kívánó jeleneteknél (pl. a várromok közti jelenet) mintha nem akarta volna a jelenet hatását teljesen kiaknázni: gyengébb volt, mint máskor. Az első felvonásokban azonban övé volt a siker legnagyobb része.

Legtöbb dicséret ezuttal Bognár Jánost illeti (Larock.) Annyi tehetséget és tanulmányt mutatott tegnapi alakítása, hogy valósággal meglepte a közönséget. Nem volt egy mozdulata sem, a melylyel ne jellemzett volna; sikeréhez hozzájárult kitűnő maszka is. Az ő alakítása tette különösen eredetiség benyomását a nézőre s ezért méltóan kapta megjelenete után a megújuló tapsokat és kihívásokat.

A többi női szereplő közül első sorban Szohner Olga tűnt ki végtelenül kedves alakításával. Csak pár szavas szerepe volt, de ezt

olyan ügyesen tudta előadni, hogy nyílt színen megtapsolták érte. Somogyiné (Sachoguené), Benkő Jolán (Aubry asszony) szokott jó alakítása mellett Delinné tetszett különösebben (Vaubergerné). Ellenben Balizfalvy Gizella (Heléna) csak szép, szép és harmadszor is csak szép. Hangja gyenge, arczjátéka semmi, mozdulatai tulságosan kimértek — így nem lehet színpadi sikert elérni. Talán több gyakorlat idővel segít. Bércziné csinos pásztorfiu volt; dicséretet érdemel, hogy tulheves hódolói ok nélküli tapsait kellő értékére szállították le s nem jelent meg hívásunkra, mikor arra nem volt ok. Ilyen czéltalan tapsok egyáltalán nem használnak senkinek.

A férfiak közül a már említettekén kívül Balla Kálmán kitűnt, mindig; kivüle Peterdy Sándor és Bérczi sikere érdemes fölemlítésre, míg Füredi szokása ellenére kissé ügyellenkedett, Deési pedig rendes szokása szerint nem ügyeskedett.

Közönség szép számmal.

K. A.

A mai előadás. Dumas Fils híres színműve: a Bagdadi hercegnő kerül ma előadásra Paulayné Adorján Berta vendégfömléptével. A darab főbb szerepei a művésznőn kívül Deésy Alfréd, Szilágyi Dezső, Bérczi, Bognár és Könyves Jenő közt oszlanak meg. A darabot Könyves rendezi.

Szilveszter és ujév a színházban.

A Szigligeti színházban az év utolsó napján a kora esti órákban kezdődik az előadás. Egy régi pompás, mulattató bohózat: a Színházi képtelenségek kerül színre mérsékeltlen leszállított helyárrakkal. A darab fő női szerepét Örley Flóra a színház kitűnő primadonnája fogja játszani. Ujév napján két előadás lesz a színházban: délutáni és esti előadás. Este egy bájos históriai darabot elevenítenek föl: Mátyás király vagy a cirkolai nagytice című vigjátékot, melyben a társulat elsőrendű erői vesznek részt. Nagyon érdekes lesz a színes, gyönyörű új évi tabló, melyet az előadást megelőzőn Pintér Imre fog rendezni.

A szombati bemutató. Sas Ede pályakoszoruzott, egy felvonásos darabja, a Szegeden nagy sikerrel színpadhozott Légyott előtt című színmű szombaton kerül bemutatásra a Szigligeti-Színházban. A színmű főszerepeit a drámai személyzet elsőrendű tagjai játsszák. A Légyott előtt Mascagni bűbajos operáját a Paraszt becsületet fogja megelőzni, amelynek Turridu szerepében egy kitűnő tenorista: Revedin Gyula mutatkozik be a nagyváradi közönségnek.

REGÉNY-CSARNOK.

A szeretet angyala.

Irta: Lázár Gyula.

23

Az orvos nem szólt többet, Ivánnal foglalkozott. Pethő hadnagy megelégedett gondolataiba . . . Szegény jó kis asszony, hogyan fogom tudomására hozni, hogy fivére nemcsak testileg szenved, de lelkiileg is . . . többet, sokkal többet kell megtudnia, azt, hogy apostata . . . apostata . . . Nem tehetek másképp, meg kell mondanom, hogy az esetet fölemelje . . . Iván üdve s szeretteinek lelki boldogsága kívánja, hogy elmondjak őszintén mindent . . .

Iván nehezképen felnyitá szeméit, ajkai mozogni kezdtek. Szólni akart, de nem tudott. Elhagyta kevés ereje s ismét lecsukta szempilláit. Másfél óra múlva annyi erőt öntöttek beléje, hogy pár összefüggéstelen szót ki tudott ejteni . . . Az orvos nem értette, de Boldizsárnak úgy tetszett, mintha Annuskát szólította volna.

— Nővérét hívja, orvos ur!

— Igen? No, akkor nemsokára többet is beszél, ha már föl lehet ismerni a szót . . .

Esteledni kezdett. Az orvos kijelentette Boldizsár előtt, hogy neki néhány negyedóra vissza kell térni a városba súlyos betegjei miatt, de igyekszik minél előbb visszatérni. Több rendbeli utasítást adott a hadnagynak a beteg gondozását illetőleg, s eltávozott.

— Boldizsár megígérte, hogy testvérként ápolja barátját, s szigoruan ragaszkodik az adott utasításhoz . . .

Kívül sötét homály borult a tájra, az eső már csak permetezve hullott . . . A szobában, hol Iván fekszik, gyenge mécsvilág dereng . . .

Boldizsár az ágy szélére dőlve lesi a beteg minden mozdulatát . . . Iván hirtelen felül ágában, körültekint, s elkezd rémséges dolgokat beszélni . . . Vegyétek el tőle azt a véres szívet . . . megakarom őrizni . . . Annuska azt mondta, hogy . . . szívem fölött hordozzam . . . de ő elcsalta . . . Magda . . . Magda . . . add vissza azt a véres szívet . . . nem a tied . . . megöltedlelkemet . . . megölted Annuskát . . . megcsaltad Pethő Boldizsárt . . . te utálatos szörnyeteg . . . apostata lettem miattad . . . jól tudtál csábítani . . . hazug voltál . . .

Boldizsár szíve összehorult a borzasztó szavak hallatára. A mire pár pillanat előtt még gondolni sem mert, az most egy hagyományos beteg szakgatott beszédéből világos lett előtte. Iván tovább folytatta . . . Hozzát k vissza tőle azt a szívet . . . lopjátok el, ha nem akarja . . . az utolsó szót már érthetetlenül mormogta el s kimerülve visszahanyatlott az ágyra . . .

Oh, mily kegyetlenül csatlakoztam Dabronczy Magdában . . . Hát ennyire is vetemedhetik egy uri hölgy, hogy még így gyenge erélyű férfival hitét meggyaláztatja, addig kábitó mosolylyal fogadja mások hódolatát? Ily törpe szív is létezhetik a világon . . .? S én ezt a nőt imádtam, ily szív előtt hajlongtam s hunyáskodtam meg? Szégyenem vakságomat, pirulok gyengeségem miatt . . . Szegény, kedves barátom, most már tudom, ki biztatott a legszörnyűbb lépésre . . . Megbocsájtok. hisz nem voltál a magad ura . . . Ime, hová vezet elved, melyet oly fennen hangoztattál, Haladnunk kell a korrall minden téren . . .

De micsoda szívről beszéltél . . . Oh, ha szólni tudnál . . . Elmegeyek Kövesdre, meg akarok tudni mindent . . . meg akarom ismerni azt a véres szívet . . . s visszahozom! vissza kell hoznom . . .

Pethő Boldizsár fölnyergette lovát; néhány szóval tudatta az öreggel, hogy hová megy, s hogy még ez este visszajön, megkérte, azonfelül, hogy ne távozzék Iván oldala mellől, s gyorsan elhelyezkedve a nyeregben utnak indult.

A hűvös eső ellenére arcza lángoló tűzben; égett piros volt mint a nap, melyharaggal száll le az égboltozatról. Sötét szemöldéi között megjelen két erős barázd: a keserű csalódás és megvetés nyílt tanujele.

Agyában furcsálknál furcsább gondolatok ütték egymást . . . Mi lesz a mai nap vége? kérdezte önmagától, s nyomban rá meg is felelt: Egy Istent káromló nő leleplezése . . . Azt gondoltam, hogy e napot éltam legszebbjei között fogom számlálni, s ime csak borzalommal emlékezhetem rá vissza . . . Magda, te kevély, nagyravágyó hölgy, mit tettél . . .?

Homlokára csapott s fontoskodni kezdett. Istenem, igazságosan ítélem én el e leányt . . .? hisz még bizonyosat nem tudok . . . Egy lázas beteg olyanról is szokott beszélni, a mi sohasem történt meg . . . Hát ha elhamarkodtam Magda elítélését . . . Lehetetlen . . . De mégis . . .

Szügybe kapta lovát sarkantyújával s szélvészfént repült Kövesd felé; szíve a tiszta valóságot szomjuhozta . . .

A kövesdi kastély néhány ablakán át élénk fény szóródik ki az est sötétjébe.

Dabronczyné és leánya vannak a csillárok-tól kápráztatón fénylő társalgó teremben. Már több óra óta együtt vannak, s türelmetlenül várnak valakit. Már beesteledett s az a valaki még mindig nem érkezett meg.

— Hol késik ily soká Iván? kérdé némi aggodalommal Dabronczyné.

A
„TISZANTUL“

pártoktól és érdekköröktől független politikai napilap. Az Alföld legolvasottabb lapja s Nagyváradon, Bihar- és a szomszéd megyékben rendkívül nagy elterjedésnek örvend.

Előfizetési ára:

Nagyváradon negyedévre . . . 5 korona
Vidéken 6

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a lat. szert. kath. lelkészi hivatalok számára egyházhatósággal jóváhagyott következő nyomtatványok:

Kereszteltek }
Bérmáltak }
Egybekeltek } anyakönyve, diósgyőri
Megholtak } papíron.
Megtértek }
Eltértek }

Bevétel }
Kiadás } templomszámadáshoz.

Alapítványok törzskönyve.
Anyakönyvek betűrendes mutatója.
Jegyesek naplója.

Kereszteltek }
Egybekeltek } anyakönyvi kivonata.
Megholtak }

Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.
Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
Esperesi gyűlés jegyzőkönyve.
Jelentés alapítványokról.
Évi jelentés iskolákról.
Templomi leltár.
Catalogus librorum.
Családi értesítő.
Elbocsájtó levél.
Keresztelési jegy.
Keresztelési Emlék.
Esketési jegy.
Iktató könyv.
Kézbesítő könyv, kötve.
Imádság a szt. mise után (kemény papíron).

Kiadóhivatalunknál megrendelhetők

a Szent Vincze Intézet kiadásában megjelent b. e. NOGÁLL JÁNOS szerkesztette hitbuzgalmi munkák:

Krisztus követése. 80 fillér, 8, 12, 16 korona.

Ligouri Szent Alfonz Vezérkönyve. 3 korona.

Boldogasszony követése. 2 korona 40 fillér.

B. Skupuli Lőrincz Lelki Harca. 2 korona.

Szeráf Hangok Szent Teréziától. 2 korona 40 fillér.

Keresztény Vezércikkek. 2 korona.

Az Urangyala, füzve 2 kor.

Liliomszálak, füzve 3 kor.

Csarnok. 3 korona.

Szent Halmok. 3 korona.

Eredeti bolti áron kaphatók a PUSTET-féle liturgikus könyvek:

Breviarium, Missale, Pontificale Rituale etc.

**Szent László
nyomda részvénytársaság**

elvállal és készít:

izléses kivitelben

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Névjegyekben, eljegyzési s esketési jelentésekben folyton a legujabb.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Nyomdai műintézetünkben a legnagyobb körültekintéssel készítettnek:

Hírlapok, folyóiratok, könyvek, füzetek, röpiratok, körlevelek, falragaszok, hirdetések, részvények, árjegyzékek, jegyzőkönyvek, pénz- és hitelintézeti nyomtatványok, étlapok, meghívók, szinlapok, egyházi és mindennemű hivatalos nyomtatványok, névjegyek, tánczrendek, palackfeliratok, sorsjegyek, gyászjelentések, levélpapírok és borítékok, valamint más itt elő nem sorolt nyomtatványok.

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a gör. szert. kath. lelkészi hivatalok számára főhatóságilag jóváhagyott következő román nyelvű egyházi nyomtatványok:

1. Informatio papi özvegyekről s árvaokról.

2. Megtértek jegyzéke.

3. Hitehagyottak jegyzéke.

4. Elvált házások jegyzéke.

5. Szerződés szerinti vagy házasságok jegyzéke.

6. Vegyes házasságok jegyzéke.

7. Jelentés a kántor-tanító magaviseletéről.

8. Kimutatás a plebánia állapotáról.

9. Kereszteltek

10. Egybekeltek } anyakönyve, diósgyőri papíron.

11. Megholtak }

12. Bevételi } számadás-ívek.

13. Kiadási }

14. Adósok jegyzéke.

15. Kereszteltek

16. Egybekeltek } anyakönyvi kivonata.

17. Megholtak }

18. Esperesi látogatás jegyzőkönyve.

19. Iskolai jelentés.

20. Jelentés a templompénztár számadásairól.

21. Kereszteltek

22. Egybekeltek } anyakönyvi másolata.

23. Megholtak }

Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.

Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

KÖNYVNYOMDA.

Tömöntöde.

Disz és műkönyvkötészet.

Vonalzó intézet.

Ruggyanta bélyegző gyártás.